

Öğretmenlerin Denetim Odakları İle Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi¹

Çağatay Dereceli², Ebru Dereceli³

Öz

Bu çalışmanın amacı öğretmenlerin denetim odakları ile öz yeterlik inançlarının incelemektir. Bu araştırmanın çalışma grubunu çeşitli branşlardan öğretmenler oluşturmuştur. Gönüllülük esasına göre doldurulan anket formunu toplamda 275 katılımcı doldurmuştur. Daha sonra uygulanan aykırı uç değer analizinde on altı anket formu değerlendirilmeye alınmamıştır. Katılımcıların denetim odakları ile öz yeterlik inançlarının yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mevcut müdürünüzle çalışma süresi değişkenleri arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı, branş ve mesleki tecrübe değişkenleri arasında ise anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Sonuç olarak katılımcıların denetim odakları ile öz yeterlilik ve tüm alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı farklılık olmadığı tespit edilmiştir ($p<0.05$). Elde edilen sonuçlar neticesinde; öğretmenlerin denetim odaklarını ve öz yeterlilik inançlarını geliştirici etkinliklere katılmaları sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Denetim Odağı, Öz Yeterlilik İnançları, Öğretmen

Examining Teachers' Self-Efficacy Beliefs and Locus of Controls

Abstract

The aim of this research is to examine teachers' locus of control and self-efficacy beliefs. The study group of this research consisted of teachers from various branches. A total of 275 participants completed the survey form, which was filled out on a voluntary basis. Sixteen survey forms were not evaluated in the outlier outlier analysis applied later. It was determined that there was no statistically significant difference between the participants' locus of control and self-efficacy beliefs among the variables of age, gender, marital status, educational status, and length of time working with your current manager, but there were significant differences between the variables of branch and professional experience ($p<0.05$). As a result, it was determined that there was no statistically significant difference between the participants' locus of control and self-efficacy and all its sub-dimensions ($p <0.05$). As a result of the results obtained; Teachers can be encouraged to participate in activities that improve their locus of control and self-efficacy beliefs.

Keywords: Locus of Control, Self-Efficacy Beliefs, Teacher

Makale Geçmişi
Makale Türü
Önerilen Atıf

Geliş: 28. 09. 2023
Araştırma Makalesi

Kabul:26. 12. 2023

Yayın: 29. 12. 2023

Dereceli, Ç. & Dereceli, E. (2023). Öğretmenlerin Denetim Odakları İle Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi, *Uluslararası Eğitimde Mükemmellik Arayışı Dergisi (UEMAD)*, 3 (2), 20-33 .

¹ 14. Uluslararası Eğitimde Yeni Yönelimler Kongresinde sözlü bildiri olarak sunulmuştur.

² Sorumlu yazar: Doç. Dr., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın, Türkiye
cdereceli@adu.edu.tr, <https://orcid.org/0000-0003-2771-2000>

³ Öğr. Gör., Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi, Aydın, Türkiye, edereceli@adu.edu.tr
<https://orcid.org/0000-0002-7021-1001>

Giriş

İnsanlığın var olduğu günden bugüne kadar gelen eğitim kavramı, içerisinde sosyal, siyasi, ekonomik, bireysel, kültürel ve toplumsal boyutları barındırmaktadır (Arabacı, 2021; Aydoğan, 2021; Azar, 2011). Eğitim sisteminin nihai amacı; toplumsal değerleri gözetken, topluma faydalı, etkili iletişim becerilerine sahip, değişime açık aynı zamanda değişime uyum sağlayabilen, öğrenme kaynaklarına erişebilme becerileri ile öğrenme kaynaklarından etkin olarak yararlanabilme becerilerini kazanmış, gelişmiş iletişim teknolojilerini verimli bir şekilde kullanabilme yetkinliğine sahip, kendi özü ile ve toplum ile barışık, inisiyatif alan, araştırmacı, eleştirel düşünme yeteneklerine daima sahip olan özgür bireyler yetiştirebilmektir. Bu özellikleri barındıran bireylerden meydana gelecek toplumun inşa edilmesinde en büyük ve en önemli görev daima öğretmenlere düşmektedir (Gökyer & Bakcak, 2018).

Eğitim sisteminin vazgeçilemez unsurlarından bir tanesi olan öğretmenler öğrencilerine, kendilerine ve sonuç olarak da tüm topluma beceri ve değerlerin kazandırılmasında çok önemli olan sorumlulukları üstlenmektedirler. Gelişmiş toplumlarda öğretmenler yalnızca öğretmek işini yürütmekte olan teknik personeller olarak değil topluma rol model olan ve aynı zamanda toplumu inşa eden bireyler olarak görülmektedirler (MEB, 2017). Öğretmenler her daim eğitim ve öğretim süreçlerini düzenleyen, öğrencilerinde istenen davranışların kazandırılmasında rol alan profesyonel bireylerdir (Sönmez, 2003). Günümüzde öğretmenlerin bireylerin ve toplumun ihtiyaçları doğrultusunda nesillerin yetiştirilmesinde ve geliştirilmesinde en önemli ve en büyük katkıya sahip olan kimseler oldukları asla inkâr edilemez bir gerçekliktir (İpek, 2015). Öğretmenler, öğrenciler arasında sağlıklı ilişkilerin geliştirilmesine katkı sağlayan ve onlar arasında olumsuz etkileşimlerin önlenmesine yardımcı olarak, eğitimci ve sosyalleşme araçları olarak etkili bir konumdadırlar (Smith ve diğerleri, 2004). Öğretmenlik mesleği birçok bilginin, yeteneğin ve yeterliliğin harmanlanması olan bir meslek grubu olarak hayatımızda yerini almaktadır. Çağımızda öğretmenler bilgiyi aktarmış olan değil bilgiye ulaşabilmede rehberlik yapan yönü ile ön plandadırlar (Ayvacı ve diğerleri, 2012).

Her alanda olduğu gibi eğitimde de öne çıkan bir yapı olarak öz yeterlik, bireylerin çabalarının her anını etkiler. Genel olarak kişinin beklenen bir sonucu üretmek için gerekli olan eylemleri başlatma ve sürdürme yeteneğine olan inancı olarak tanımlanan öz-yeterlik inançları genellikle bağlamsal olarak yerleşik güven olarak adlandırılır. Öz yeterlilik, iyi araştırılmış bir kavramdır ve Bandura'nın Sosyal Bilişsel Teorisinin önemli bir bileşenidir (Bandura, 1977). Kanıtlar, öz yeterliliğin yaşam tarzıyla ilişkili olduğunu göstermektedir (Flipse ve diğerleri, 2015; Ahmadi ve diğerleri, 2014). Bireylerin yaşam tarzlarını etkileyen faktörlerden biridir ve insanların becerilerine ve belirli durumlarda başarılı bir şekilde davranış gerçekleştirme yeteneklerine olan güvenini gösterir (Rosenstock ve diğerleri, 1988; Glanz, 2015). Kavramsal olarak bakıldığında; araştırmacılar tarafından inceleme konusu olan öz yeterlilik Sosyal Öğrenme Kuramına dayanmaktadır. Öz yeterlilik; “bireylerin amaçlarına ulaşabilmek için gerekli olan eylemleri organize etmesi ve gerçekleştirmesi konusundaki yeteneklerine olan inançları”dır (Bandura, 1997). Öz yeterlilik temel olarak bireyin yetenekli olması değil, sahip olduğu yetkinliklerine güvenmesi anlamını taşımaktadır. Birey üstesinden gelinmesi zor bir durumla karşı karşıya geldiğinde, çeşitli yeteneklere sahip olmasına rağmen öz yeterliliği düşük olduğu için yeteneklerini harekete geçirmekte zorlanacaktır (Yıldırım & İlhan, 2010).

Literatürde ilk kez Rotter (1966) tarafından kullanılan denetim odağı kavramı, kişinin göstermiş olduğu davranışlarını mümkün olduğunca tahmin edebiliyor olmasını içine almaktadır (Rotter, 1982). Rotter (1966) denetim odağı kavramını bireyi etkileyen durumları; sahip olduğu özelliklerinin, yeteneklerinin ve davranışlarının sonuçları olarak görmesi veya yaşadığı olayları kendisi dışındaki güçler tarafından kontrol edildiği şeklinde algılaması olarak tanımlamıştır. İçsel denetim odaklı bireyler, kendilerini etkileyen olayların kendi denetimlerinde olduklarına, dışsal denetim odaklı bireyler ise yaşamış oldukları olayların kendileri dışındaki güçler tarafından denetlendiğine inanmaktadırlar (Rotter, 1966). Kişinin yaşamış olduğu olaylarda olumlu veya olumsuz kaynak ile ilgili genel olan iki eğilimden bir tanesinin ağırlık kazanmış olduğu görülmektedir. Olumsuz olayların cezalar, olumlu olan olayların ise ödüller olarak nitelendirildiğinde iki eğilim meydana çıkacaktır. Görülen bu eğilimlerden bir tanesi ödüllerin ve cezaların bireyin dışında farklı güçler tarafından yönetilmiş olduğu ve denetlendiği, ödüllere ulaşmanın cezalardan kaçma konusunda

bireysel olan çabalamaların etkisiz olduğu yönünde genel olan beklentidir. Bir diğer beklentiye baktığımızda ödüllerde ve verilen cezalarda büyük oranda kişilerin sergiledikleri davranışların etken olduğu doğrultusunda beklentilerdir ve bu eğilimlerden ilkinin ağır basmış olduğu kişilere Dıştan Denetimliler denirken, ikincisinin ağır basmış olduğu kişilere ise İçten Denetimliler denilmektedir (Lefcourt, 1982). İçsel denetim odağı, bireyin başına gelen olaydan kendini sorumlu hissetmesini ve bu olayın nedenlerinin de sergilemiş olduğu davranışlarla bağlantılı olduğunu algılamasıyla ilişkilidir. Yani bu durumda kişi olayların neticelerine kişisel nedenlerin (kendi yeteneklerinin, becerilerinin, çabalarının, inançlarının ve tutumlarının) yol açtığını düşünmektedir (Öngen,2003). Dışsal denetim odağında ise birey dışındaki değişkenlerin (şans, kader, tanrı, başka insanlar) yaşantılar üzerinde etkili olduğu ifade edilmektedir. İçten denetimli olan bireylerde, yaşantılar sonucunda sergiledikleri davranışların etkili olduğu beklentisi ve inancı egemen durumda olmaktadır (Wong-McDonald ve Gorsuch, 2004).

Öğretmenlik mesleğinde performansı etkileyen faktörlerden biri de öğretmenlerin mesleğini icra etmede kendilerini ne ölçüde öz-yeterli olarak algıladıklarıdır ki bu, öğretmenlik öz-yeterlik algısı olarak ifade edilebilir. Son 30 yılda kapsamlı araştırmalara konu olan öğretmen öz-yeterliği konusunda çok sayıda araştırma yapılmıştır (Klassen ve Chiu, 2010 ; Klassen ve Chiu, 2011 ; Klassen ve diğerleri, 2011 ; Klassen ve Tze, 2014 ; Zee ve Koomen, 2016 ; Gale ve diğerleri, 2021). Öğretmenlerin öz-yeterliklerinin oldukça etkili olduğu ve pedagojik gelişimlerini çeşitli şekillerde önemli ölçüde etkilediği açıktır (Barni ve diğerleri, 2019). Kısacası öz-yeterlik inancı, çağa ayak uydurabilen, gerekli bilgi ve becerileri kazandıran ve yenilikleri takip eden bireyler yetiştirmekle yükümlü olan öğretmene yardımcı olmada hayati bir role sahiptir (Koç, 2013).

Bu araştırmanın amacı eğitim sistemimizde görev yapan öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları arasındaki ilişkiyi belirlemektir. Bu araştırma öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inancının bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığını ve bu iki kavram arasındaki ilişki düzeyini görebilme imkânı sunacaktır.

Araştırmada problemi ayrıntılı olarak çözümleyebilmek için aşağıdaki sorulara yanıt aranmıştır:

- 1) Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları cinsiyet değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 2) Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları yaş değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 3) Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları medeni durum değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 4) Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 5) Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları branş değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 6) Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları mesleki tecrübe değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?
- 7) Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları mevcut müdürle çalışma değişkenine göre anlamlı biçimde farklılaşmakta mıdır?

Yöntem

Araştırmanın Modeli

Araştırma tarama modelinde yapılan betimsel bir çalışmadır. Karasar (2007)'ye göre betimsel çalışma "geçmişte yaşanmış veya hala sürmekte olan bir durumu, olayı ve olguyu, bireyler ile nesnelere kendi koşulları içerisinde olduğu gibi ele almaktadır." Bu yöntemde amaç; var olan bir durumu var olduğu şekli ile ortaya koymaktır. Bu araştırmada Öğretmenlerin Denetim Odakları İle Öz Yeterlik İnançlarının İncelenmesi amaçlandığı için bu yöntem kullanılmıştır.

Evren ve Örneklem

Araştırmamız çalışma grubunu, 2022-2023 eğitim ve öğretim yılında Ege Bölgesinde ortaöğretim düzeyindeki farklı okullarda çeşitli branşlar da görev yapan öğretmenler oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini kapsamında tam sayım örnekleme yöntemi esas alınmış hedef evrene ulaşılmıştır. Evrendeki öğretmenlerin istatistiksel bilgileri ise Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Demografik Değişkenlere İlişkin Frekans Dağılımları

Değişkenler	f	%	
Cinsiyet	Kadın	136	52,5
	Erkek	123	47,5
Yaş	25 yaş ve altı	25	9,7
	26-35 yaş	70	27,0
	36-45 yaş	89	34,4
	46 yaş ve üstü	75	29,0
Medeni Durum	Evli	171	66,0
	Bekâr	88	34,0
Eğitim Durumu	Lisans	197	76,1
	Lisansüstü	62	23,9
Branş	Özel yetenek	87	33,6
	Yabancı Dil	15	5,8
	Sayısal	26	10,0
	Sözel	50	19,3
	Meslek	49	18,9
	Sınıf-Anasınıfı	32	12,4
Mesleki Tecrübe	5 yıl ve altı	54	20,8
	6-10 yıl	45	17,4
	11-15 yıl	47	18,1
	16-20 yıl	38	14,7
	21 yıl ve üstü	75	29,0
Mevcut	1-2 yıl	131	50,6
Müdürünüzle	3-4 yıl	66	25,5
Çalışma Süresi	5 yıl ve üstü	62	23,9
Toplam	259	100,0	

Tablo 1’de katılımcılardan elde edilen frekans analizleri yer almaktadır. Oluşturulan gruplarda en yüksek kategoriler cinsiyet değişkeninde kadın katılımcılar (%52,5), yaş kategorisinde 36-45 yaş (%34,4), medeni durum değişkeninde evli olan katılımcılar (%66), öğrenim durumu değişkeninde lisans mezunları (%76,1), branş değişkeninde özel yetenek branşları (%33,6), mesleki tecrübe değişkeninde 21 yıl ve üstü (%29,0) ve mevcut müdürle çalışma süresi değişkeninde 1-2 yıldır mevcut müdürle çalışan katılımcılardan oluşmaktadır (%50,6).

Veri Toplama Araçları

Araştırmada verileri toplamak amacıyla anket yöntemi kullanılmıştır ve kullanılacak olan ölçüm araçları hakkında bilgiler aşağıda verilmiştir.

Kişisel Bilgiler Formu

Yedi sorudan oluşan kişisel bilgi formu araştırmacı tarafından öğretmenlerin kişisel özelliklerine ilişkin bilgi edinmek amacıyla hazırlanmıştır.

Denetim Odağı Ölçeği

Sadowski, Taylor, Woodward, Peacher ve Martin' in (1982) geliştirdiği Türkçe'ye uyarlama çalışması Buluş, M. (2011) tarafından yapılan öğretmen 'Denetim Odağı Ölçeği' beşli likert tipine sahiptir ve 14 madde ile tek boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin güvenilirliğini belirlemek için hesaplanan Croanbach-Alpha katsayısına bakılmıştır.

Öğretmen Öz yeterlik Ölçeği

Öğretmen Özyeterlik İnancı Ölçeği'ni ilk olarak Tschannen-Moran & Woolfolk Hoy (2001) geliştirmiştir, ölçek Türkçeye Çapa, Çakıroğlu & Sarıkaya (2005) tarafından uyarlanmıştır. Ölçeğin üç alt boyutu (öğrenciyle kaynaşma, sınıf yönetimi ve Öğretim stratejileri) bulunmaktadır. Ölçek 24 maddeden oluşmaktadır ve ölçekten 24 en düşük ve 216 en yüksek puan alınabilmektedir. Ölçeklere ait güvenilirlik analiz sonuçları Tablo 2 de gösterilmiştir.

Tablo 2

Güvenirlik Analizinin Sonuçları

Ölçek	Cronbach Alpha Katsayısı
1)Sınıf Yönetimi	,918
2)Öğretim Stratejileri	,933
3)Öğrenci Katılımını Sağlama	,944
Öz-Yeterlilik Ölçeği	974
Öğretmen Denetim Odağı Ölçeği	,937

Tablo 2'de ölçeklere uygulanan Cronbach alpha analizi sonucu hem öz yeterlilik ölçeği ve alt boyutları hem de öğretmen denetim odağı ölçeği Cronbach alpha katsayılarının çok yüksek güvenilirliğe sahip olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Verilerin Toplanması ve Analizi

Veriler, 2022-2023 eğitim öğretim yılı bahar dönemi içerisinde Ege Bölgesinde ortaöğretim düzeyindeki farklı okullarda çeşitli branşlar da görev yapan öğretmenlere gönüllü katılım ile Google form aracılığıyla anket formu uygulanarak toplanmıştır. Araştırma da veri toplama da elde edilmiş olan veriler için SPSS 25.0 istatistik paket programı kullanılmıştır. Veriler değerlendirilirken parametrik testlerin kullanılması için gerekli varsayımların karşılayıp karşılamadığına Çarpıklık ve Basıklık değerlerine bakılarak karar verilmiştir. Elde edilen verilerin ± 2 aralığında olduğu görülmüş ve parametrik testlerin uygulanması kararı alınmıştır (George ve Mallery, 2010). Bu doğrultuda veri değerlendirmesi aşamasında istatistiki yöntemlerden betimsel istatistiklerden, pearson korelasyon analizi, Manova analizi ve Cronbach alpha testlerinden faydalanılmıştır. Analizde %95 güven aralığı referans alınmıştır.

Araştırma Yayın Etiği

Aydın Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırmaları Etik Kurulunun 05.06.2023 tarih ve 31906847/050.04.04-08-395 sayılı kararı ile çalışma onayı alınmıştır.

Bulgular

Araştırmada ilk olarak katılımcıların denetim odakları ile öz yeterlilik ve tüm alt boyutlarının istatistiksel şekilde anlamlı bir farklılığın olup olmadığı incelenmiştir. Değişkenlere Yönelik Pearson Korelasyon Analizinin Sonuçları Tablo 3 te gösterilmiştir.

Tablo 3
Değişkenlere Yönelik Pearson Korelasyon Analizinin Sonuçları

	1-	2-	3-	4-	5-
1- Sınıf Yönetimi	r 1				
	p -				
2- Öğretim Stratejileri	r ,889**	1			
	p ,000	-			
3- Öğrenci Katılımını Sağlama	r ,914**	,878**	1		
	p ,000	,000	-		
4- Öz-Yeterlilik	r ,971**	,954**	,967**	1	
	p ,000	,000	,000	-	
5- Öğretmen Denetim Odağı	r ,037	,037	,004	,027	1
	p ,549	,555	,948	,667	-

p<0,01**, p<0,05*

Tablo 3’de katılımcıların denetim odakları ile öz yeterlilik ve tüm alt boyutlarının istatistiksel şekilde anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmektedir (p<0.05). Öğretmen denetim odağı ile sınıf yönetimi, öğretmen denetim odağı ile öğretim stratejileri, öğretmen denetim odağı ile öğrenci katılımının sağlanması; öğretmen denetim odağı ile öz yeterlik arasındaki ilişkiler de anlamlı farklılık tespit edilmemiştir.

Araştırmanın birinci alt problemi kapsamında, Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları cinsiyet değişkenine göre incelenmiştir ve Tablo 4’ de sunulmuştur.

Tablo 4
Öğretmenlerin Öz Yeterlilik Düzeyleri İle Denetim Odakları Cinsiyet Değişkenine Göre Manova Analizinin Sonuçları

Boyutlar	Cinsiyet	N	\bar{X}	SS	F	p
Sınıf Yönetimi	Kadın	136	4,01	,74	1,260	,263
	Erkek	123	4,12	,87		
Öğretim Stratejileri	Kadın	136	3,85	,68	3,033	,083
	Erkek	123	4,01	,76		
Öğrenci Katılımını Sağlama	Kadın	136	3,99	,74	,840	,360
	Erkek	123	4,08	,84		
Öz-Yeterlilik	Kadın	136	3,95	,69	1,669	,198
	Erkek	123	4,07	,79		
Öğretmen Denetim Odağı	Kadın	136	2,89	,55	1,266	,262
	Erkek	123	2,97	,61		

Wilks Lamda=,978 F=1,424

p<0,05*

Tablo 4’de öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ve alt boyutları olan sınıf yönetimi, öğretim stratejileri ve öğrenci katılımını sağlama öz yeterlikleri cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>.05). Katılımcıların denetim odaklarının da cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir (p>0.05).

Araştırmanın ikinci alt problemi kapsamında, Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları yaş değişkenine göre incelenmiştir ve sonuçlar Tablo 5’ de sunulmuştur.

Tablo 5
Öğretmenlerin Öz Yeterlilik Düzeyleri İle Denetim Odakları Yaş Değişkenine Göre Manova Analizi Sonuçları

Boyutlar	Yaş	N	\bar{X}	SS	F	p
Sınıf Yönetimi	25 yaş ve altı	25	4,25	,66	,540	,656
	26-35 yaş	70	4,01	,94		
	36-45 yaş	89	4,04	,78		
	46 yaş ve üstü	75	4,07	,75		
Öğretim Stratejileri	25 yaş ve altı	25	4,24	,61	2,136	,096
	26-35 yaş	70	3,95	,84		
	36-45 yaş	89	3,83	,69		
	46 yaş ve üstü	75	3,91	,65		
Öğrenci Katılımını Sağlama	25 yaş ve altı	25	4,10	,66	,160	,923
	26-35 yaş	70	4,07	,87		
	36-45 yaş	89	4,03	,74		
	46 yaş ve üstü	75	3,99	,80		
Öz-Yeterlilik	25 yaş ve altı	25	4,19	,62	,614	,607
	26-35 yaş	70	4,01	,86		
	36-45 yaş	89	3,96	,71		
	46 yaş ve üstü	75	3,99	,71		
Öğretmen Denetim Odağı	25 yaş ve altı	25	3,07	,74	1,354	,257
	26-35 yaş	70	3,01	,56		
	36-45 yaş	89	2,87	,53		
	46 yaş ve üstü	75	2,88	,57		

Wilks Lamda=,878 F=2,805

Tablo 5’de öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ve alt boyutları olan sınıf yönetimi, öğretim stratejileri ve öğrenci katılımını sağlama öz yeterlikleri yaşa göre anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0.05$). Katılımcıların denetim odakları ile yaş değişkeni arasında yapılmış olan Manova analizi sonucuna göre anlamlı farklılık göstermediği tespit edilmiştir ($p>0.05$).

Araştırmanın üçüncü alt problemi kapsamında, Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları medeni durum değişkenine göre incelenmiştir ve Tablo 6’ da sunulmuştur.

Tablo 6
Öğretmenlerin Öz Yeterlilik Düzeyleri İle Denetim Odakları Medeni Durum Değişkenine Göre Manova Analizi Sonuçları

Boyutlar	Medeni Durum	N	\bar{X}	SS	F	p
Sınıf Yönetimi	Evli	171	,77	171	1,489	,224
	Bekar	88	,88	88		
Öğretim Stratejileri	Evli	171	,67	171	,095	,758
	Bekar	88	,82	88		
Öğrenci Katılımını Sağlama	Evli	171	,76	171	1,130	,289
	Bekar	88	,84	88		
Öz-Yeterlilik	Evli	171	,70	171	,834	,362
	Bekar	88	,82	88		
Öğretmen Denetim Odağı	Evli	171	,55	171	,143	,705
	Bekar	88	,63	88		

Wilks Lamda=,982 F=1,189
p<0,05*

Tablo 6’da öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ve alt boyutları olan sınıf yönetimi, öğretim stratejileri ve öğrenci katılımını sağlama öz yeterlikleri medeni durum değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>0.05). Denetim odakları ile medeni durum değişkeninin arasında yapılmış olan Manova analizi sonucunda anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir (p>0.05).

Araştırmanın dördüncü alt problemi kapsamında, Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları eğitim durumu değişkenine göre incelenmiştir ve Tablo 7’ de sunulmuştur.

Tablo 7
Öğretmenlerin Öz Yeterlilik Düzeyleri İle Denetim Odakları Eğitim Durumu Değişkenine Göre Manova Analizinin Sonuçları

Boyutlar	Eğitim Durumu	N	\bar{X}	SS	F	p
Sınıf Yönetimi	Lisans	197	4,04	,79	,467	,495
	Lisansüstü	62	4,12	,87		
Öğretim Stratejileri	Lisans	197	3,91	,72	,342	,559
	Lisansüstü	62	3,97	,74		
Öğrenci Katılımını Sağlama	Lisans	197	4,02	,78	,334	,564
	Lisansüstü	62	4,09	,81		
Öz-Yeterlilik	Lisans	197	3,99	,73	,409	,523
	Lisansüstü	62	4,06	,78		
Öğretmen Denetim Odağı	Lisans	197	2,92	,54	,100	,752
	Lisansüstü	62	2,95	,67		

Wilks Lamda=,998 F=,139
p<0,05*

Tablo 7’de öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ve alt boyutları olan sınıf yönetimi, öğretim stratejileri ve öğrenci katılımını sağlama öz yeterlikleri eğitim durumu değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>0.05). Denetim odakları ile eğitim durumu değişkeninin arasında yapılmış olan Manova analizi sonucunda anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir (p>0.05).

Araştırmanın beşinci alt problemi kapsamında, Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları branş değişkenine göre incelenmiştir ve Tablo 8’ de sunulmuştur.

Tablo 8
Öğretmenlerin Öz Yeterlilik Düzeyleri İle Denetim Odakları Branş Değişkenine Göre Manova Analizinin Sonuçları

Boyutlar	Branş	N	\bar{X}	SS	F	p	Tamhane
Sınıf Yönetimi	(1)Özel yetenek	87	4,24	,71	3,272	,007*	1>5
	(2)Yabancı Dil	15	4,10	,52			
	(3)Sayısal	26	3,87	,74			
	(4)Sözel	50	4,23	,70			
	(5)Meslek	49	3,75	,93			
	(6)Sınıf-Anasınıfı	32	3,92	1,01			
Öğretim Stratejileri	(1)Özel yetenek	87	4,15	,62	4,300	,001*	1,4>5
	(2)Yabancı Dil	15	3,84	,56			
	(3)Sayısal	26	3,76	,65			
	(4)Sözel	50	4,01	,61			
	(5)Meslek	49	3,60	,81			
	(6)Sınıf-Anasınıfı	32	3,85	,92			

Öğrenci Katılımını Sağlama	(1)Özel yetenek	87	4,19	,69	3,112	,010*	1>5
	(2)Yabancı Dil	15	4,00	,55			
	(3)Sayısal	26	3,92	,86			
	(4)Sözel	50	4,23	,66			
	(5)Meslek	49	3,74	,84			
	(6)Sınıf-Anasınıfı	32	3,88	,98			
Öz-Yeterlilik	(1)Özel yetenek	87	4,19	,64	3,691	,003*	1,4>5
	(2)Yabancı Dil	15	3,98	,52			
	(3)Sayısal	26	3,85	,73			
	(4)Sözel	50	4,15	,62			
	(5)Meslek	49	3,70	,84			
	(6)Sınıf-Anasınıfı	32	3,88	,95			
Öğretmen Denetim Odağı	(1)Özel yetenek	87	2,97	,64	,832	,528	-
	(2)Yabancı Dil	15	2,99	,50			
	(3)Sayısal	26	3,03	,45			
	(4)Sözel	50	2,95	,63			
	(5)Meslek	49	2,79	,49			
	(6)Sınıf-Anasınıfı	32	2,91	,55			
Wilks Lamda=,138 F=1,808							

p<0,05*

Tablo 8’de öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ile branş değişkeni arasında yapılan Manova analizi sonucunda anlamlı bir farklılaşma olduğu görülmüştür (p<0.05). Farkın kaynağının tespiti amacıyla uygulanan tam hane analizi sonucu sınıf yönetimi ve öğretim stratejileri boyutlarında özel yetenek öğretmeni puanlarının meslek öğretmenleri puanlarından yüksek olduğu, Öğrenci Katılımını Sağlama ve ölçek ortalama puanlarında ise özel yetenek öğretmeni ve sözel grup öğretmenlerinin puanlarının meslek öğretmenleri puanlarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin denetim odakları ile branş değişkeni arasında yapılmış olan Manova analizi sonucunda anlamlı farklılaşmanın olmadığı görülmüştür (p<0.05).

Araştırmanın altıncı alt problemi kapsamında, Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları mesleki tecrübe değişkenine göre incelenmiştir ve Tablo 9’ de sunulmuştur.

Tablo 9

Öğretmenlerin Öz Yeterlilik Düzeyleri İle Denetim Odakları Mesleki Tecrübe Değişkenine Göre Manova Analizinin Sonuçları

Boyutlar	Tecrübe	N	\bar{X}	SS	F	p	Tamhane
Sınıf Yönetimi	(1)5 yıl ve altı	54	4,03	,87	,195	,941	-
	(2)6-10 yıl	45	4,03	,94			
	(3)11-15 yıl	47	4,15	,63			
	(4)16-20 yıl	38	4,03	,86			
	(5)21 yıl ve üstü	75	4,07	,75			
	(6)21 yıl ve üstü	75	4,07	,75			
Öğretim Stratejileri	(1)5 yıl ve altı	54	3,99	,81	,251	,909	-
	(2)6-10 yıl	45	3,95	,78			
	(3)11-15 yıl	47	3,94	,64			
	(4)16-20 yıl	38	3,85	,76			
	(5)21 yıl ve üstü	75	3,89	,66			
	(6)21 yıl ve üstü	75	3,89	,66			
Öğrenci Katılımını Sağlama	(1)5 yıl ve altı	54	3,99	,80	,240	,915	-
	(2)6-10 yıl	45	4,08	,94			
	(3)11-15 yıl	47	4,10	,55			
	(4)16-20 yıl	38	3,97	,83			
	(5)21 yıl ve üstü	75	4,03	,79			
	(6)21 yıl ve üstü	75	4,03	,79			

Öz-Yeterlilik	(1)5 yıl ve altı	54	4,00	,80	,131	,971	-
	(2)6-10 yıl	45	4,02	,87			
	(3)11-15 yıl	47	4,06	,57			
	(4)16-20 yıl	38	3,95	,80			
	(5)21 yıl ve üstü	75	4,00	,70			
Öğretmen Denetim Odağı	(1)5 yıl ve altı	54	3,10	,67	3,574	,007*	1,3>4
	(2)6-10 yıl	45	2,95	,55			
	(3)11-15 yıl	47	3,01	,60			
	(4)16-20 yıl	38	2,68	,43			
	(5)21 yıl ve üstü	75	2,87	,53			
Wilks Lamda=,902 F=1,646							
p<0,05*							

Tablo 9’da öğretmenlerin denetim odakları ile mesleki tecrübe değişkeni arasında yapılan Manova analizi sonucu anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir (p<0.05). Farkın kaynağını tespit etmek için uygulanmış olan tamhane analizinin sonucunda 5 yıl ve altı ve 11-15 yıllık mesleki tecrübeye sahip olan öğretmenlerin puanlarının 16-20 yıl mesleki tecrübeye sahip olan öğretmenlerin puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ile mesleki tecrübe değişkeni arasında yapılmış olan Manova analizinin sonucunda anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir (p>0.05).

Araştırmanın yedinci alt problemi kapsamında, Öğretmenlerin denetim odağı ve öz yeterlik inançları mevcut müdürle çalışma süresi değişkenine göre incelenmiştir ve Tablo 10’ da sunulmuştur.

Tablo 10

Öğretmenlerin Öz Yeterlilik Düzeyleri İle Denetim Odakları Mevcut Müdürle Çalışma Süresi Değişkenine Göre Manova Analizinin Sonuçları

Boyutlar	Süre	N	\bar{X}	SS	F	p
Sınıf Yönetimi	1-2 yıl	131	4,09	,82	,724	,486
	3-4 yıl	66	3,96	,92		
	5 yıl ve üstü	62	4,10	,64		
Öğretim Stratejileri	1-2 yıl	131	3,95	,73	,216	,806
	3-4 yıl	66	3,89	,83		
	5 yıl ve üstü	62	3,90	,58		
Öğrenci Katılımını Sağlama	1-2 yıl	131	4,08	,79	,680	,508
	3-4 yıl	66	3,94	,90		
	5 yıl ve üstü	62	4,05	,63		
Öz-Yeterlilik	1-2 yıl	131	4,04	,75	,496	,610
	3-4 yıl	66	3,93	,86		
	5 yıl ve üstü	62	4,02	,58		
Öğretmen Denetim Odağı	1-2 yıl	131	2,93	,60	,743	,477
	3-4 yıl	66	2,87	,53		
	5 yıl ve üstü	62	2,99	,57		
Wilks Lamda=,973 F=,874						
p<0,05*						

Tablo 10’da öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ve alt boyutları olan sınıf yönetimi, öğretim stratejileri ve öğrenci katılımını sağlama öz yeterlikleri mevcut müdürle çalışma süresi değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir (p>0.05). Denetim odakları ile mevcut müdürle çalışma süresi değişkeninin arasında yapılmış olan Manova analizi sonucunda anlamlı farklılaşma olmadığı tespit edilmiştir (p>0.05).

Tartışma, Sonuç ve Öneriler

Öğretmenlerin denetim odakları ile öz yeterlik inançlarının yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, mevcut müdürünüzle çalışma süresi değişkenlerine göre incelenmesi ve denetim odağı ile öz yeterlik inançları arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yapılan çalışmamızda şu sonuçlara ulaşılmıştır.

Analizler sonucunda katılımcıların öz yeterlilik düzeyleri ve denetim odakları ile cinsiyet değişkeninin arasında anlamlı farklılaşmanın olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Demirtaş ve Yener 2019, Öğretmen Adaylarının Denetim Odağı ile Öz Yeterlik İnançlarının incelenmesiyle ilgili yapmış oldukları çalışmalarında öğretmen adaylarının öz yeterlik inançlarının cinsiyet değişkenine göre öğretim stratejileri ile sınıf yönetimi alt boyutunda aynı zamanda ölçeğin geneline bakıldığında anlamlı biçimde farklılaşmadığı sonucuna ulaşmışlardır, bu sonuç çalışmamız ile benzerdir. Literatürde çalışmamızla benzerlik gösteren çalışmalarda mevcuttur (Tschannen-Moran & Woolfolk-Hoy, 2002; Gençtürk & Memiş, 2010; Nazri & Barrick, 1990; Gerçek ve diğerleri, 2006; Yılmaz ve diğerleri, 2006). Yapılan çalışmalarda cinsiyete göre farklılığın olmamasının nedeninin araştırmaya katılan öğretmenlerin kadın ya da erkek olmalarının öz yeterliklerini ve denetim odaklarını etkilemediğinden kaynaklanabileceği söylenebilir.

Katılımcıların öz yeterlilik düzeyleri ve denetim odakları ile yaş değişkeni arasında yapılmış olan analiz sonucuna göre anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Ulaşılan sonuç bize göstermektedir ki yaş gruplarının değişiklik göstermesi öğretmenlerin öz yeterlilik düzeylerini ve denetim odaklarını değiştirmemektedir. Çalışmamıza katılım gösteren öğretmenlerin yaş aralığı 25 ile 46 yaş arasında çoğunlukta olduğu için aradaki yaş farkının az olması öğretmenlerin yeterlilik düzeyleri ile denetim odakları arasında anlamlı farklılığın çıkmamasında etkilidir diyebiliriz. Çalışma grupları farklılık gösterse de bulguların birbiriyle benzerlik gösterdiği çalışmada Tschannen-Moran ve Woolfolk-Hoy (2002), çeşitli üniversitelerden mezun olan öğretmenlerin üzerinde yapmış oldukları araştırmanın neticesinde yaş faktöründe farklılaşma olmadığı sonucuna ulaşmışlardır. Aynı sonuçlara ulaşmamızın nedeni olarak her iki çalışmada da yaş gruplarının birbirine yakın olması gösterilebilir.

Öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ve denetim odakları ve medeni durum değişkeninin arasında yapılmış olan Manova analizinin sonucunda anlamlı farklılaşma olmaması sonucuna ulaşılmıştır ($p>0.05$). Çalışmamızla farklılık gösteren farklı bir çalışmada Güneri ve Özdemir (2003), sınıf yönetiminde öz yeterliliğin, medeni durum üzerindeki etkilerini araştırmış ve sonuç olarak öz-yeterlik ve medeni durumun önemli bir değişken olduğu ortaya çıkmıştır. Her iki çalışmanın araştırma bulgularını karşılaştırdığımızda araştırılan grupların farklı özelliklere sahip olmaları nedeniyle farklılık göstermiş olabileceği düşünülebilir. Çalışmamızda anlamlı farklılaşma olmamasının nedeni olarak çalışmamıza katılan katılımcıların çoğunluğunun evli olması olarak değerlendirilebilir.

Katılımcıların öz yeterlilik düzeyleri ve denetim odakları ile eğitim durumu değişkeni arasında yapılmış olan analizler sonucunda anlamlı düzeyde farklılaşma olmadığı görülmüştür ($p>0.05$). Bu sonuca ulaşmamızın nedeni olarak mezun olunan fakülte fark etmeksizin öğretmenlerin mesleklerinin gerekliliklerini yerine getirdikleri söylenebilir. Gençtürk ve Memiş, 2010, İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları ile İş Doyumlarını Demografik Faktörler yönünden değerlendirdikleri çalışmalarında eğitim durumu değişkeninde çalışmamız ile aynı sonuca ulaşmışlardır. Yapılan literatür taramasında eğitim durumu değişkeninin mevcut olduğu çalışmalara rastlanılamamıştır.

Çalışmada öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ile branş değişkeni arasında yapılan Manova analizi sonucu anlamlı farklılaşma olduğu tespit edilmiştir ($p<0.05$). Anlamlı farkın kaynağını tespit edebilmek için uygulanmış olan post-hoc (Tamhane) analizi sonucunda sınıf yönetimi ve öğretim stratejileri boyutlarında özel yetenek öğretmeni puanlarının meslek öğretmenleri puanlarından yüksek olduğu, Öğrenci Katılımını Sağlama alt boyutu ve ölçek ortalama puanlarında ise özel yetenek öğretmeni ve sözel grup öğretmenlerinin puanlarının meslek öğretmenleri puanlarından yüksek olduğu tespit edilmiştir. Bu sonucun nedeni olarak; öğretmenlerin farklı öğretim programlarında eğitim almaları ve katılımcılar arasında özel yetenek branşından olan öğretmenlerin sayısının fazla olduğu gösterilebilir. Öğretmenlerin denetim odakları ile branş değişkeni arasında yapılmış olan Manova analizi sonucunda anlamlı farklılaşma olmadığı görülmüştür ($p<0.05$). Çalışmamız sonucundan farklı olarak Sulu (2007) Resmi ve Özel İlköğretim Okullarında Görev Yapan Öğretmenlerin İş Tatminleri

ve Denetim Odağı Arasındaki İlişkiyi İncelediği çalışmada branş öğretmeni olma durumu ve denetim odağı arasında anlamlı farklılaşmanın olmadığı sonucuna ulaşmıştır. Bu sonucun çalışmamız ile farklılık gösterme nedeni; Sulu' nun (2007) çalışmasına katılım sağlayan öğretmenlerin çoğunluğunu sınıf öğretmenleri oluştururken bizim çalışmamız ve çalışmamız ile benzerlik gösteren çalışmalarda diğer branşların katılımının fazla olduğu görülmektedir. Çalışmamıza benzer çalışmalar literatürde mevcuttur (Ayra ve Kösterelioğlu, 2015; Eker, 2014; Çimen, 2007; Gökyer ve Bakcak, 2018).

Öğretmenlerin denetim odakları ile mesleki tecrübe değişkeni arasında yapılan Manova analizi sonucunda anlamlı farklılaşmanın olduğu görülmüştür ($p < 0.05$). Farklılaşmanın nedeni olarak; öğretmenlerin meslekte çalışma süreleri arttıkça denetim odaklarının yükseldiği söylenebilir. Alan yazına bakıldığında anlamlı farklılaşmanın olmadığı çalışmalara rastlanmıştır (Üstüner ve diğerleri 2009; Babaoğlu ve Korkut 2010; Yılmaz ve Çokluk-Bökeoğlu 2008; Gökyer ve Bakcak, 2018). Farkın kaynağını tespit etmek amacıyla uygulanan post-hoc (Tamhane) analizi sonucu 5 yıl ve altı ve 11-15 yıllık mesleki tecrübesi olan öğretmenlerin puanlarının 16-20 yıl tecrübeye sahip olan öğretmenlerin puanlarından daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ile mesleki tecrübe değişkeni arasında yapılmış olan Manova analizinin sonucunda anlamlı farklılaşmanın olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$). Çalışmamızla farklı sonuca ulaşılan bir çalışmada Gençtürk (2008), 11 yıl ve üzeri mesleki tecrübeye sahip olan ilköğretim öğretmenlerinin 1-5 ve 6-11 yıl tecrübeye sahip olan ilköğretim öğretmenlerine kıyasla yüksek düzeyde öz-yeterliğe sahip oldukları sonucuna ulaşmıştır. Literatürde ulaşılan çalışmalarla benzerliklerin ve farklılıkların nedeni olarak, katılımcıların branşlarının ve mesleki tecrübelerinin öğretmenlerin denetim odakları üzerinde farklı etkileri olduğu gösterilebilir.

Öğretmenlerin öz yeterlilik düzeyleri ve denetim odakları ile mevcut müdürle çalışma süresi değişkeni arasında yapılan Manova analizi sonucunda anlamlı bir farklılaşmanın olmadığı görülmüştür ($p > 0.05$). Bu sonucun nedenini çalışmamıza katılan öğretmenlerin çoğunluğunun meslekte yeni olmalarına bağlayabiliriz.

Yapılan literatür taramasında öğretmenlerin denetim odağı ile öz yeterlik arasındaki ilişkiyi inceleyen ve araştırmamız ile aynı sonuçlara ulaşan az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu nedenle denetim odağı ile öz yeterlikleri arasındaki ilişkiyi inceleyen farklı branşlarda, farklı bölgelerdeki öğretmenleri kapsayan yeni araştırmalar yapılabilir.

Kaynakça

- Ahmadi, A., Soori, H., Mobasheri, M., Etemad, K., & Khaledifar, A. (2014). Heart failure, the outcomes, predictive and related factors in Iran. *Journal of Mazandaran University of Medical Sciences*, 24(118), 180-188.
- Arabacı, S., & Kardaş, F. (2022). Öğretmenlerin Uzaktan Eğitim Algısı. *Avrupa Bilim ve Teknoloji Dergisi*, (41), 166-174.
- Aydoğan, Ş.Y. (2021). *Yerel Yönetimlerin Eğitim Uygulamalarının Çankaya Belediyesi Özelinde Değerlendirilmesi*. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ayra, M. & Kösterelioğlu, İ. (2015). Öğretmenlerin Yaşam Boyu Öğrenme Eğilimlerinin Mesleki Öz Yeterlik Algıları İle İlişkisi. *NWSA-Education Sciences*. 10 (1), 17- 28.doi.org/10.12739/10.1.1C0630
- Ayvacı, H. Ş., Ültay, E., & Mert, Y. (2012). 9. sınıf fizik öğretim programında yer alan teknoloji tasarım kazanımlarının uygulanabilirliğine yönelik öğretmen görüşlerinin belirlenmesi. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 31(1), 20-43.
- Azar, A. (2011). Türkiye'deki Öğretmen Eğitimi Üzerine Bir Söylem: Nitelik mi, Nicelik mi? *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 36-38.
- Babaoğlu, E. & Korkut, K. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin Öz Yeterlik İnançları ile Sınıf Yönetimi Beceri Algıları Arasındaki İlişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 11 (1), 1-19.
- Bandura, A. (1977). Self-efficacy: Toward a unifying theory of behavioral change. *Psychological Review*, 84, 191-215
- Barni D., Danioni F., & Benevene P. (2019). Teachers' self-efficacy: the role of personal values and motivations for teaching. *Front. Psychol.* 10. 1-7.
- Buluş, M. (2011). Öğretmen adaylarında bireysel farklılıklar perspektifinden amaç yönelimleri, denetim odağı ve akademik başarı. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*.

- Cevat, E. K. E. R. (2014). Sınıf öğretmenlerinin öz-yeterlilik inanç düzeyleri üzerine bir araştırma. *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1).
- Çapa, Y., Çakıroğlu, J., & Sarıkaya, H. (2005). Development Andvalidation Of Turkish Version Of Teachers' Sense Of Efficacy Scale. *Eğitim ve Bilim*. 30:74-81.
- Çimen, S. (2007). *İlköğretim öğretmenlerinin tükenmişlik yaşantıları ve yeterlik algıları* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Demirtaş, H., & Yener, E. M. (2019). Öğretmen adaylarının denetim odağı ve öz yeterlik inançları arasındaki ilişki. *İnönü Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 6(12), 79-107.
- Filipe M. D., Meijers W. C., Rogier van der Velde A., de Boer R. A. (2015). Galectin-3 and heart failure: prognosis, prediction & clinical utility. *Clinica chimica acta; international journal of clinical chemistry*.
- Gale, J., Alemdar, M., Cappelli, C., & Morris, D. (2021, September). A mixed methods study of self-efficacy, the sources of self-efficacy, and teaching experience. In *Frontiers in Education* (Vol. 6, p. 750599). Frontiers Media SA.
- Gençtürk, A. & Memiş, A. (2010). İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları ve İş Doyumlarının Demografik Faktörler Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 9 (3), 1037- 1054.
- Gençtürk, A. (2008). *İlköğretim Okulu Öğretmenlerinin Öz-Yeterlik Algıları ve İş Doyumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi* (Yayımlanmamış yüksek lisans tezi). Bülent Ecevit Üniversitesi Sosyal bilimler enstitüsü, Zonguldak.
- George & Mallery (2010). *SPSS for windows a step by step: A Simple Guide and Reference*. Erişim adresi: <https://wps.ablongman.com/wps/media/objects/385/394732/george4answers.pdf>.
- Gerçek, C., Yılmaz, M., Köseoğlu, P., & Soran, H. (2006). Biyoloji Eğitimi Öğretmen Adaylarının Öğretiminde Öz Yeterlik İnançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Özel Eğitim Dergisi-Ankara University Faculty Of Educational Sciences Journal Of Special Education*, 39(1).
- Glanz K. R., (2015). Viswanath B. *Health Behavior Theory, Research, and Practice* . 5. WILEY: JOSSEY-BASS
- Gökkyer, N., & Bakcak, S. (2018). Ortaokul öğretmenlerinin özyeterlilik düzeyleri: Elazığ ili örneği. *Turkish Journal of Educational Studies*, 5(3), 82-98.
- Güneri, O. Y., & Özdemir, Y. (2003). Sınıf yönetiminde özyeterliliğin, medeni durumun, cinsiyetin ve öğretmenlik deneyiminin öğretmen tükenmişliğindeki rolü. *VII. ulusal psikolojik danışma ve rehberlik kongresi bildiri özetleri*, 9(11), 41-42.
- İpek, S. (2015). *Temel eğitimde görev yapan öğretmenlerin sınıf yönetimi öz-yeterlilik inançları ve mesleki tutumları* (Rize ili örneği) (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Karasar, N. (2007). *Bilimsel araştırma yöntemleri* (17.baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Klassen, R. M., & Chiu, M. M. (2010). Effects on teachers' self-efficacy and job satisfaction: Teacher gender, years of experience, and job stress. *Journal of educational Psychology*, 102(3), 741.
- Klassen, R. M., & Chiu, M. M. (2011). The occupational commitment and intention to quit of practicing and pre-service teachers: Influence of self-efficacy, job stress, and teaching context. *Contemporary educational psychology*, 36(2), 114-129.
- Klassen, R. M., & Tze, V. M. (2014). Teachers' self-efficacy, personality, and teaching effectiveness: A meta-analysis. *Educational research review*, 12, 59-76.
- Klassen, R. M., Tze, V. M., Betts, S. M., & Gordon, K. A. (2011). Teacher efficacy research 1998–2009: Signs of progress or unfulfilled promise?. *Educational psychology review*, 23, 21-43.
- Koç, C. (2013). An investigation into elementary school teachers' self-efficacy beliefs and skills for creating constructivist learning environments. *Hacettepe Univ. J. Educ.* 1, 240–255.
- Lefcourt, H. M. (1982). *Locus of Control: Current Trends in Theory and Research*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.
- Milli Eğitim Bakanlığı (2017). Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü. Öğretmen Strateji Belgesi, 2017-2023. Erişim adresi: <http://oygm.meb.gov.tr>.
- Nazri, İ. & Barrick, K. (1990). Professional Knowledge, Competency Achievement of Agricultural Teachers With and Without Preservice Teacher Preparation in Pensular Malaysia, *Journal of Agricultural Education*, Summer, 49–54
- Öngen, D. (2003) Denetim odağı algı ölçeği'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışması *Kuram Ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 35, 436-447
- Rosenstock, I. M., Strecher, V. J., & Becker, M. H. (1988). Social learning theory and the health belief model. *Health education quarterly*, 15(2), 175-183.
- Rotter, J. B. (1966). Generalized expectancies for internal versus external control of reinforcement. *Psychological Monographs*, 80, 1-28.
- Rotter, J. B. (1982). *The Development and Application of Social Learning Theory*. New York: Preager.

- Saracaloğlu, A. S., Certel, Z., Varol, S. R., & Bahadır, Z. (2012). Beden eğitimi öğretmenlerinin özyeterlik inançları ve denetim odaklarının incelenmesi. *Adnan Menderes Üniversitesi Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi, 3(2)*, 54-65.
- Smith, P. K., Pepler, D., & Rigby, K. (Eds.). (2004). *Bullying in schools: How successful can interventions be?*. Cambridge University Press.
- Sönmez, V. (2003). Öğretmenlik mesleğine giriş. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Sulu, H. (2007). *Resmi ve Özel İlköğretim Okullarında Çalışan Öğretmenlerin İş Tatminleri İle Denetim Odağı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Üniversitesi. İşletme ABD. İstanbul
- Tschannen-Moran, M., & Woolfolk Hoy, A. (2002). The influence of resources and support on teachers' efficacy beliefs. In *annual meeting of the American Educational Research Association, New Orleans, LA*.
- Üstüner, M., Demirtaş, H., Cömert, M. & Özer, N. (2009). Ortaöğretim öğretmenlerinin öz yeterlik algıları. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9 (17)*, 1-16.
- Wong-McDonald, A., & Gorsuch, R. L. (2004). A multivariate theory of God concept, religious motivation, locus of control, coping, and spiritual well-being. *Journal of psychology and theology, 32(4)*, 318-334.
- Yılmaz, K. & Çokluk-Bökeoğlu, Ö. (2008). İlköğretim okulu öğretmenlerinin yeterlik inançları. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi, 41(2)*, 143-167.
- Yılmaz, M., Gerçek, C., Köseoğlu, P., & Soran, H. (2006). Hacettepe Üniversitesi Biyoloji Öğretmen Adaylarının Bilgisayarla İlgili Öz-Yeterlik İnançlarının İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 30(30)*, 278-287.
- Zee, M., & Koomen, H. M. (2016). Teacher self-efficacy and its effects on classroom processes, student academic adjustment, and teacher well-being: A synthesis of 40 years of research. *Review of Educational research, 86(4)*, 981-1015.